

EDITORIAAL

De universitaire ontwikkelingssamenwerking.

N. Schamp

Universiteiten spelen een belangrijke rol bij de ontwikkeling van een land. Zij vormen de toekomstige leiders en fungeren veelal als bakermat voor nieuwe evoluties. Bovendien zorgen ze voor de noodzakelijke kennis die nodig is om een vruchtbaar beleid uit te bouwen. Het is derhalve vanzelfsprekend, dat de ontwikkelingslanden in het algemeen veel aandacht hebben voor hun universiteiten en er op rekenen hulp te krijgen bij hun opbouw en ontplooiing.

De Vlaamse universiteiten zijn op velerlei wijze betrokken bij de realisatie van programma's en projecten inzake universitaire ontwikkelingssamenwerking. De deelname van de V.I.I.R. aan de organisatie en uitvoering van het beleid dienaangaande is in essentie gestoeld op de basisuitgangspunten van interuniversitaire samenwerking. De V.I.I.R. wil met name ook op dit terrein een specifieke bijdrage leveren tot een maximale participatie en optimale aanwending van Vlaamse deskundigheid, en dit in functie van de universitaire en wetenschappelijke ontwikkeling van de landen van de zogeheten Derde Wereld.

De V.I.I.R. treedt vanuit dit perspectief in eerste instantie op als intermediaire instantie tussen de Vlaamse universitaire instellingen enerzijds, en de Overheid — met name de Staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking en zijn Administratie (ABOS) — anderzijds. Deze bemiddelende rol werd formeel vastgelegd in de met de Belgische Staat afgesloten overeenkomsten. Zij vormen het globale institutionele raamwerk van de universitaire ontwikkelingssamenwerking en geven de richtlijnen en procedurebepalingen aan m.b.t. de voorstelling en uitvoering van de verschillende interventievormen aan de universitaire samenwerking.

De Algemene Overeenkomst met de Belgische Overheid (zie verder) dateert van 1981 en werd later aangevuld met drie Bijzondere Overeenkomsten die elk een specifieke vorm van universitaire ontwikkelingssamenwerking regelen. Behalve de richtlijnen en procedurebepalingen, bieden deze overeenkomsten tevens een goed beeld van de voornaamste taken die in dit kader aan de V.I.I.R. werden toevertrouwd, en dit zowel vanwege de Overheid — met name op het vlak van de directe bilaterale samenwerking — als vanwege de universitaire instellingen, voor wat betreft de zogeheten indirecte universitaire samenwerkingsvormen.

De V.I.I.R. komt tussen in de directe, bilaterale samenwerking — d.w.z. van land tot land — door de verzekering van de wetenschappelijke coördinatie en de voordracht van onderwijzend en wetenschappelijk personeel voor lange en korte periodes. De selectie en voordracht van coördinatoren en opdrachthouders vindt plaats na verspreiding van interuniversitaire vacatureberichten en na bespreking in de werkgroep "ontwikkelingssamenwerking" van de V.I.I.R. verdedigt hier nl. het standpunt dat door interuniversitaire samenwerking het niveau en de efficiëntie van de aan de Derde Wereld verleende bijstand merkbaar kan verhoogd worden. De specifieke richtlijnen en procedures voor wat betreft de gouvernementele samenwerkingskanalen zijn vastgelegd in de Eerste en de Tweede Bijzondere Overeenkomst.

De Eerste Bijzondere Overeenkomst handelt over de Universitaire Technische Samenwerking; dit zijn gouvernementele projecten ter ondersteuning van universitaire instellingen in de Derde Wereld. Meer in het bijzonder, stellen U.T.S.-projecten wetenschappelijk personeel en materiaal ter beschikking van universitaire faculteiten en/of departementen in de Derde Wereld en willen zij middels de vorming van lokale homologen op termijn de plaatselijke onderwijsstructuur institutioneel versterken. De projecten zijn in principe beperkt in duur en lopen volgens de onderliggende filosofie ten einde van zodra de plaatselijke faculteit of het betrokken departement zelf in zijn personeelsbehoefte kan voorzien. Desgevallend kan eventueel nog een jumelage- of twinningproject worden verdergezet dat in een meer beperkte vorm van wetenschappelijke begeleiding voorziet door de coördinerende universiteit in België.

De Tweede Bijzondere Overeenkomst regelt de deelname van de universiteiten aan de bilaterale projecten en programma's die gesitueerd worden buiten het strikte domein van het universitaire onderwijs en daarmee verbonden wetenschappelijk onderzoek, doch waarvoor middels de V.I.I.R. een beroep wordt gedaan op de participatie van de Vlaamse universiteiten voor wat betreft de wetenschappelijke coördinatie en begeleiding.

De Derde Bijzondere Overeenkomst ten slotte, biedt de universiteiten elk jaar de mogelijkheid om, via de V.I.I.R., universitaire ontwikkelingsprojecten en/of internationale cursussen- en stageprogramma's (I.C.P.'s) ter samenwerking. Dit gebeurt in het kader van de 'Eigen Initiatieven' van de V.I.I.R. inzake ontwikkelingssamenwerking.

Overeenkomstig de procedure die terzake van toepassing is, worden bij de V.I.I.R. ingediende projectvoorstellen eerst grondig geëvalueerd in sectoriële en interuniversitair samengestelde deskundigencommissies en dit op basis van vastgelegde beoordelingsschema's. Gewoontegetrouw worden in de commissie eveneens suggesties geleverd voor eventuele aanpassingen en worden de projectbegrotingen onderzocht en geëvalueerd.

Aan de hand van deze beoordelingen en de opmerkingen van de experts stelt de V.I.I.R. vervolgens, op advies van zijn werkgroep "ontwikkelingssamenwerking", een globale lijst op van de behouden projectvoorstellen in volgorde van prioriteit. Deze lijst wordt daarna aan de Staatssecretaris voorgelegd en maakt het advies uit van de V.I.I.R. aangaande de ontwikkelingsrelevantie en de kwaliteiten van de ingediende voorstellen.

Op voorstel van zowel de rectoren als van de Staatssecretaris werd recent beslist de "eigen initiatieven" meer te concentreren in een beperkt aantal prioritaire instellingen in de derde wereld. Bovendien zouden ook de internationale cursussenprogramma's geleidelijk overgebracht worden naar deze prioritaire instellingen.

Op dit ogenblik zijn er 67 "eigen initiatieven" in uitvoering, waarvan de helft in de diergeneeskunde en de landbouwwetenschappen. Een aantal andere worden opgestart.

Wat betreft de diergeneeskunde handelen zij over kleinvee (in Ecuador, Maleisië), ambulatorische kliniek (Filipijnen, Zambië), visteelt (China, Kameroen, Kenia, Rwanda), parasitologie (Chili, Indonesië, Mali) en klinische biologie (Vietnam).

Voor de landbouwwetenschappen zijn dit plantenteelt en grasland (Brazilië, Colombia, Mexico, Sri-Lanka, Thailand, Tunesië), plantenvirologie (Brazilië, Nigeria), pesticiden (Maleisië), landbouwtechnologie (Thailand), bodemkunde (Indonesië, Marokko, Sri-Lanka, Thailand), watervoorziening (Bolivië, Kenia, Nigeria, Senegal), mangrove herbebossing (Kenia), landbouweconomie (Filipijnen, Indonesië, Zimbabwe).

Er lopen thans 14 internationale cursussen, o.m. over hydrologie irrigatie, bodemkunde, voedingsleer, mariene ecologie, eremologie (woestijnkunde), nematologie en aquacultuur.

De V.I.I.R. hoopt in deze richting verder te kunnen werken. Voor de nabije toekomst staan op stapel het concentratiebeleid — waarbij verhoopt wordt dat met de prioritaire instellingen een hechte band kan gesmeed worden — en een meer efficiënte opvolging van de projecten en van de internationale cursussen.

N. Schamp,
Voorzitter van de Werkgroep Ontwikkelingssamenwerking
van de Vlaamse Interuniversitaire Raad
(V.I.I.R.).